

Смірнова К.В., к.е.н., доц.

Одеський державний екологічний університет

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗДІЛЬНОГО ЗБОРУ НЕБЕЗПЕЧНИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

В Україні щорічно утворюється понад 9 млн. тонн твердих побутових відходів (ТПВ), з яких лише до 3% відправляються на переробку на заготівельні пункти вторинної сировини та сміттєпереробні підприємства. Лівова доля відходів (майже 95%) потрапляє, в кращому випадку, на офіційні полігони для захоронення, але в той же час, частина таких відходів опиняється на стихійних звалищах. Так, за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства в 2015 році в Україні було зібрано 9225076,6 т твердих побутових відходів, з яких 8690008,149 т (94,2%) потрапили на звалища. Слід зазначити, що в загальних обсягах ТПВ небезпечні побутові відходи (відпрацьовані батарейки, прилади електронного та електричного обладнання), складають незначну долю (наприклад, відпрацьовані батарейки займають 0,025% загального обсягу ТПВ), але їх збиток довіллю не варто недооцінювати.

При цьому в Україні станом на 01.01.2016 р. з понад 29 тис. населених пунктів країни, лише у 521 населеному пункті (за винятком територій АР Крим, м. Севастополь та тимчасово окупованої території Донецької і Луганської областей) здійснюється роздільне збирання твердих побутових відходів (що на 123 населених пункта більше ніж у 2014 р.).

Водночас, при правильному раціональному підході до збору та переробки ТПВ (в тому числі й небезпечні) можуть слугувати джерелом отримання додаткових фінансових ресурсів, створення нових робочих місць, зокрема перетворившись у своєрідний вид бізнесу. Так, наприклад, обсяг ринку ТПВ у розвинених країнах (США, країни ЄС та Японія) оцінюється приблизно в 120 млрд. дол.

На жаль, сьогодні в Україні системи збору ТПВ (в тому числі небезпечних відходів у складі побутових) у населення, установ і підприємств майже відсутні. Ті не чисельні заходи зі збору небезпечних побутових відходів здійснюються на волонтерських засадах, виключно з ініціатив небаїдужої до цієї проблеми громадськості.

Отже, виникає нагальна потреба запровадження широкомасштабних всеукраїнських проєктів роздільного збору ТПВ, які допоможуть зупинити руйнацію екосистем та реалізувати принципи сталого розвитку.

Для цього слід перейняти західний досвід та запровадити цивілізовану європейську систему управління відходами, яка включає такі заходи:

- розробка відповідної вітчизняної законодавчої бази;
- організація просвітницької діяльності серед населення України;

- створення умов для сортування сміття - установка спеціальних контейнерів: індивідуальних (для сімей окремих будинків) та загальних (для багатоквартирних будинків, кондомініумів, установ, місць громадського користування, промислових підприємств тощо);
- встановлення відповідальності виробників пакувальної продукції, приладів електронного та електричного обладнання тощо;
- визначення видів покарань та розмірів штрафів за невиконання законодавчих норм (для юридичних та фізичних осіб);
- створення умов для переробки відходів в межах окремих населених пунктів (в тому числі, впровадження стимулюючих пілг для місцевих підприємств).

Також важливо зробити акцент на такій альтернативі як запобігання утворенню відходів або їх мінімізація, що є можливим за рахунок: зменшення кількості предметів і матеріалів, які відправляються на остаточну утилізацію/захоронення; відмови від зайвих пакувальних матеріалів; за можливістю використання предметів багаторазового/тривалого користування тощо.

Перші кроки державного рівня у вирішенні проблеми поводження з небезпечними відходами в Україні вже здійснюються. В березні 2016 р. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства стало бенефіціаром проекту Twinning «Впровадження системи управління відходами електронного та електричного обладнання (WEEE) в Україні». В рамках проекту Україна разом з міжнародними партнерами (Австрія, Іспанія, Франція) відпрацює питання по утилізації відпрацьованих батарейок, приладів електронного та електричного обладнання, щоб мінімізувати негативний вплив побутових відходів для збереження якості ґрунту, води та атмосфери, спираючись на принципи, передбачені Директивою ЄС щодо відходів. Проектом Twinning передбачається: розробка законодавства у сфері управління відходами електронного й електричного обладнання; створення підходу до впровадження роздільного збирання відходів електронного й електричного обладнання; підготовка та погодження переліку відходів електронного й електричного обладнання; розширення статистичних даних щодо відходів електронного й електричного обладнання; розробка схеми фінансування збору та утилізації електричних та електронних відходів; розробка та друк навчальних посібників та підручників щодо покрокового впровадження системи управління відходами електричного та електронного обладнання.

Проект направлений на підготовку України до вступу в ЄС, а також впровадження норм європейського законодавства у вітчизняну практику, він триватиме 21 місяць і допоможе на законодавчому рівні врегулювати питання поводження з небезпечними відходами органам місцевого самоврядування та забезпечить стабільну роботу всім учасникам ринку у цій сфері.